

การออกแบบเลขศิลป์สิ่งแวดล้อมสำหรับจังหวัดปราจีนบุรี*

Environmental Graphic Design for Prachin Buri Province

ธำพรณ์ สีทอง**

บทคัดย่อ

จังหวัดปราจีนบุรียังขาดแผนงานการออกแบบเลขศิลป์สำหรับป้ายสัญลักษณ์ต่างๆ ที่สะท้อนถึงลักษณะสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น ผู้วิจัยได้ลงแรงทำงานเพื่อหาเอกลักษณ์ทางภูมิศาสตร์และวัฒนธรรมที่สำคัญของจังหวัดผ่านงานวรรณกรรม, การค้นคว้าเอกสารสำคัญ และกระบวนการการสัมภาษณ์ 2 ระดับ โดยใช้แบบสอบถาม และสัมภาษณ์ผู้ที่อยู่อาศัยในพื้นที่เป็นระยะเวลายาวนาน ผู้วิจัยเก็บข้อมูลแหล่งที่มาของแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์การออกแบบเลขศิลป์สิ่งแวดล้อม ซึ่งแบ่งออกเป็น 9 หมวด ได้แก่ ภูมิศาสตร์และทรัพยากร, ขนบธรรมเนียมประเพณี, วิถีชีวิต ภูมิปัญญาและอาหารการกิน, สถานที่ท่องเที่ยว, สิ่งศักดิ์สิทธิ์, สถาปัตยกรรม, ประติมากรรม, ดนตรีนาฏศิลป์ ภาษาและวรรณกรรม, หัตถกรรม งานฝีมือและของดีประจำจังหวัด จากนั้นนำไปออกแบบชุดเลขศิลป์สิ่งแวดล้อมสำหรับจังหวัดปราจีนบุรี ที่ประกอบด้วย ชุมประตุมืองป้ายแสดงข้อมูลสถานที่ ป้ายบอกทิศทาง และกระถางต้นไม้

จากการวิจัยพบว่า ตึกเจ้าพระยาอภัยภูเบศร ปรากฏเด่นชัดว่าเป็นอัตลักษณ์ที่ชัดเจนที่สุด และสิ่งที่เด่นชัดรองลงมา คือ ต้นพระศรีมหาโพธิ์ จากวัดต้นพระศรีมหาโพธิ์ อันเป็นต้นโพธิ์ที่มีอายุเก่าแก่ที่สุดในประเทศไทย จึงนำมาพัฒนาเลขศิลป์สิ่งแวดล้อมสำหรับจังหวัดปราจีนบุรี

คำสำคัญ : การออกแบบเลขศิลป์สิ่งแวดล้อม / ปราจีนบุรี / อัตลักษณ์

* เนื้อหาส่วนใหญ่ของบทความนี้เรียบเรียงขึ้นจากวิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปมหาบัณฑิตสาขาวิชาการออกแบบนิเทศศิลป์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ปีการศึกษา 2556 เรื่อง “การออกแบบเลขศิลป์สิ่งแวดล้อมสำหรับจังหวัดปราจีนบุรี” โดยมีอาจารย์ อนุชา โสภาคย์วิจิตร เป็นที่ปรึกษาหลัก และอาจารย์กัญชลิกา กัมปนานนท์ เป็นที่ปรึกษาร่วม

** นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คณะมัณฑนศิลป์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร โดยมีอาจารย์อนุชา โสภาคย์วิจิตร เป็นที่ปรึกษาหลัก และอาจารย์กัญชลิกา กัมปนานนท์ เป็นที่ปรึกษาร่วม e-mail : thapakorn_s29@yahoo.co.th

Abstract

Prachin Buri province show lacks of graphic design scheme for public signage that reflects local environmental and cultural features. The researcher undertook a process to identify significant geographic and cultural features of the province through literature and documentary research and a two-stage interview process with long-term residents using questionnaires. Data were collected according to nine categories of sources for inspiring environmental graphic design as a basis for creating a series of environmental graphic design for Prachin Buri province including gateways, street lighting, direction sign, and planters. The nine categories include topographical and related resources, cultural and traditions, way of life (including local wisdom and cuisine), tourist attractions, sacred sites, architecture, sculptures artifacts, music performing arts language and literature, handicrafts and famous local products.

The research shows that Chao Phraya Abhaibhubate Building most clearly embodies provincial identity. The second-most-cited feature is the Phra Sri Mahabodhi Tree from Wat Ton Phra Sri Mahabodhi, the oldest *bodhi* tree in Thailand. From which lead to a design of environmental graphic design for Prachin Buri province.

Keyword : Environmental Graphic Design / Prachin Buri / Identity

บทนำ

จังหวัดปราจีนบุรีเป็นจังหวัดในภาคตะวันออกของประเทศไทย นับเป็นจังหวัดแห่งมรดกโลกเนื่องจากมีอุทยานแห่งชาติที่เป็นมรดกโลกถึง 3 แห่ง และเป็นเมืองที่มีประวัติศาสตร์ยาวนานมีการพบซากโบราณสถานในหลายพื้นที่ของจังหวัด นอกจากนี้ ยังมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติหลายแห่ง ทั้งยังเป็นจังหวัดที่มีพื้นที่ป่ามากที่สุด ในภาคตะวันออกอีกด้วย

และในวันที่ 31 มีนาคม 2556 นพ.ประดิษฐ สินธวณรงค์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข (สธ.) ได้นำเสนอโครงการ “อภัยภูเบศรเวชนคร” และพร้อมขอรับการสนับสนุนงบประมาณ 36 ล้านบาทต่อนางสาว ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ภายใต้โครงการแหล่งเรียนรู้เกษตรอินทรีย์ และสุขภาพวิถีไทยของโรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศรต่อที่ประชุมคณะรัฐมนตรีสัญจรที่จังหวัดปราจีนบุรี เพื่อยกระดับการบริการด้านการแพทย์แผนไทย และสมุนไพรครบวงจร และมีมาตรฐานขึ้นพร้อมพัฒนาสู่การเป็น “ศูนย์กลางสุขภาพแผนไทย” (Thai Traditional Medical Hub) ในระดับอาเซียน เพื่อให้โรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร และจังหวัดปราจีนบุรีเป็นศูนย์กลางทางด้านสมุนไพร และแพทย์แผนไทยของประเทศไทย และกลุ่มอาเซียนต่อไป (เว็บไซต์สมุนไพรอภัยภูเบศร, 2556)

ในปัจจุบันนั้นเลขณศิลป์สิ่งแวดล้อมของจังหวัดปราจีนบุรีนั้นยังไม่มีรูปแบบที่ชัดเจนเป็นไปในทิศทางเดียวกัน และไม่มีเอกลักษณ์ที่จะสื่อถึงจังหวัดปราจีนบุรีการนำเอาเอกลักษณ์ของจังหวัดใส่ไปในเลขณศิลป์สิ่งแวดล้อม เช่น ป้ายแสดงข้อมูล ป้ายแสดงทิศทาง ฯลฯ จะเป็นการเพิ่มคุณค่าทางด้านงานศิลปะการออกแบบทำให้เกิดความน่าสนใจอยู่ในความทรงจำของนักท่องเที่ยวที่พบเห็นและช่วยส่งเสริมให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดีกับจังหวัด ซึ่งจะเป็นการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของจังหวัดปราจีนบุรีอีกด้วย ผู้วิจัยจึงได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของเลขณศิลป์สิ่งแวดล้อมดังกล่าว จึงเป็นที่มาของงานวิจัยฉบับนี้ เพื่อใช้ศึกษาหาแนวทางในการออกแบบเลขณศิลป์สิ่งแวดล้อม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์และศึกษาลักษณะความเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดปราจีนบุรี
2. เพื่อออกแบบเลขศิลป์สิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมและสะท้อนถึงอัตลักษณ์ของจังหวัดปราจีนบุรี

สมมติฐานของการศึกษา

องค์ประกอบของการออกแบบเลขศิลป์สิ่งแวดล้อมที่สอดคล้องกับเอกลักษณ์ของจังหวัดปราจีนบุรี สามารถสะท้อนถึงอัตลักษณ์ของจังหวัดได้

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้ เป็นการศึกษาเพื่อหาเอกลักษณ์ จุดเด่นของจังหวัดปราจีนบุรีในด้านต่างๆ มาวิเคราะห์เพื่อหาอัตลักษณ์ของจังหวัดปราจีนบุรี และนำมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบเลขศิลป์สิ่งแวดล้อมสำหรับจังหวัดปราจีนบุรี มีขั้นตอนต่อไปนี้

1. รวบรวมข้อมูล
2. วิเคราะห์ข้อมูล เพื่อสร้างแบบสอบถาม และนำไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 99 คน
3. วิเคราะห์ข้อมูล เพื่อสร้างแบบสัมภาษณ์ และนำไปเก็บข้อมูลกับผู้เชี่ยวชาญ ที่มีองค์ความรู้เกี่ยวกับจังหวัดปราจีนบุรี จำนวน 9 ท่าน
4. วิเคราะห์ข้อมูล เพื่อหาแนวทางในการออกแบบ
5. ออกแบบตัวอย่างเลขศิลป์สิ่งแวดล้อมสำหรับจังหวัดปราจีนบุรี
6. ประเมินผลการออกแบบตัวอย่างเลขศิลป์สิ่งแวดล้อมสำหรับจังหวัด ปราจีนบุรี โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 ท่าน

1. รวบรวมข้อมูล

รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องแบ่งเป็น 2 ส่วน ดังต่อไปนี้

1.1 รวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่

- 1.1.1 ข้อมูลทั่วไปของจังหวัดปราจีนบุรี
- 1.1.2 การออกแบบอัตลักษณ์องค์กร
- 1.1.3 การออกแบบระบบป้ายสัญลักษณ์เฟอร์นิเจอร์ถนน
- 1.1.4 การออกแบบเครื่องหมายภาพและสัญลักษณ์ภาพ
- 1.1.5 แนวคิดทฤษฎีด้านการท่องเที่ยว

1.2 รวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ ได้แก่

- 1.2.1 ข้อมูลเลขศิลป์สิ่งแวดล้อมของจังหวัดปราจีนบุรีที่ใช้ในปัจจุบัน
- 1.2.2 การสอบถาม เพื่อหาสิ่งที่เป็นจุดเด่นและสิ่งที่น่าสนใจของจังหวัดปราจีนบุรี

2. วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสร้าง แบบสอบถาม และนำไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 99 คน

2.1 ขั้นตอนการสร้างแบบสอบถาม เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลภาคเอกสาร คือ การรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์เนื้อหาและข้อมูลภาคสนาม คือ การสอบถามเพื่อหาสิ่งที่เป็นจุดเด่นหรือสิ่งที่น่าสนใจของจังหวัดปราจีนบุรี จากผู้ที่อาศัยอยู่ในจังหวัดปราจีนบุรี เป็นระยะเวลาอย่างน้อย 20 ปีขึ้นไป จากการวิเคราะห์ข้อมูล

สามารถจัดได้เป็น 9 หมวดย่อย ได้แก่ 1. ภูมิศาสตร์และทรัพยากร 2.ขนบธรรมเนียมประเพณี 3. วิถีชีวิตภูมิปัญญาและอาหารการกิน 4. สถานที่ท่องเที่ยว 5. สิ่งศักดิ์สิทธิ์ 6. สถาปัตยกรรม 7. ประติมากรรม 8. ดนตรี นาฏศิลป์ภาษาและวรรณกรรม 9. หัตถกรรมงานฝีมือและของดีประจำจังหวัด นำข้อมูลจากการวิเคราะห์ได้ 9 หมวดนำไปสร้างเป็นเครื่องมือชุดที่ 1 คือแบบสอบถามสำหรับใช้สอบถามกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 99 คน

2.2 ขั้นตอนในการเก็บข้อมูลนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 99 คน มีเกณฑ์ในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มตัวอย่างในนี้ หมายถึง ผู้ที่มีองค์ความรู้เกี่ยวกับจังหวัดปราจีนบุรี โดยอนุมานว่าในแต่ละหมู่บ้านในจังหวัดปราจีนบุรี มีผู้ที่มีองค์ความรู้เกี่ยวกับจังหวัดปราจีนบุรี จำนวน 10 คน จังหวัดปราจีนบุรี มีหมู่บ้านทั้งหมด 708 หมู่บ้าน ดังนั้น จำนวนผู้ที่มีองค์ความรู้เกี่ยวกับจังหวัดปราจีนบุรีทั้งหมดจะมีประมาณ 7,000 คน และเกณฑ์ในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง คือ กำหนดกลุ่มตัวอย่างจากตารางของยามาเน่ ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% (ค่าความคาดเคลื่อน $\pm 6\%$) (ณรงค์ โพธิ์พุกษานันท์, 2548, น. 216) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 99 คน กลุ่มตัวอย่างในที่นี้หมายถึง ผู้ที่มีองค์ความรู้เกี่ยวกับจังหวัดปราจีนบุรีที่อยู่ในหมู่บ้านที่อยู่ในเกณฑ์ที่ตั้งไว้ คือเป็นหมู่บ้านที่เข้าข่ายอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้ คือจะต้องเป็นหมู่บ้านที่มีความโดดเด่นทางด้านวัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิต หรือจะต้องเป็นหมู่บ้านที่มีความโดดเด่นทางด้านศิลปะหัตถกรรมงานฝีมือ หรือจะต้องเป็นหมู่บ้านที่มีความโดดเด่นทางการท่องเที่ยว โดยจะเลือกมาหมู่บ้านละ 5-10 คน จาก 10-20 หมู่บ้าน รวมเป็นจำนวนทั้งหมด 99 ท่าน

3. วิเคราะห์ข้อมูล เพื่อสร้าง แบบสัมภาษณ์ นำไปเก็บข้อมูลกับผู้เชี่ยวชาญที่มีองค์ความรู้เกี่ยวกับจังหวัดปราจีนบุรี และผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ทางด้านประวัติศาสตร์ การท่องเที่ยว ประชาสัมพันธ์ วัฒนธรรม สถาปัตยกรรมของจังหวัดปราจีนบุรี จำนวน 9 ท่าน

3.1 ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติ โดยการแจกแจงความถี่จากแบบสอบถามทั้ง 99 ชุด เพื่อนำผลที่ได้ไปใช้ในแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับสิ่งที่ควรนำมาเป็นตัวแทนในการประชาสัมพันธ์จังหวัดและทัศนคติแนวทางในการออกแบบเลขศิลป์สิ่งแวดล้อมสำหรับจังหวัดปราจีนบุรี

3.2 นำแบบสัมภาษณ์ไปเก็บข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้เกี่ยวกับจังหวัดปราจีนบุรี จำนวน 9 ท่าน

4. วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาแนวทางในการออกแบบ

วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญความคิดเห็น เพื่อหาปัจจัยองค์ประกอบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์ของจังหวัดปราจีนบุรี เป็นแนวทางในการออกแบบเลขศิลป์สิ่งแวดล้อมสำหรับจังหวัดปราจีนบุรี

5. ออกแบบตัวอย่างงานเลขศิลป์สิ่งแวดล้อมสำหรับจังหวัดปราจีนบุรี

แบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอนได้แก่ ขั้นการวางแผนการออกแบบ ขั้นเตรียมการผลิตนำผลจากการวิเคราะห์มาทำการร่าง (Sketch Design) ขั้นการผลิตทำการออกแบบ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์กราฟิก คือ Photoshop และ illustrator ขั้นบันทึกรวบรวมผลงานออกแบบและบันทึกข้อมูลเป็นรูปแบบดิจิทัล

6. ประเมินผลการออกแบบตัวอย่างเลขศิลป์สิ่งแวดล้อมสำหรับจังหวัดปราจีนบุรี โดยผู้ผู้เชี่ยวชาญที่มีองค์ความรู้เกี่ยวกับจังหวัดปราจีนบุรี และผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ทางด้านประวัติศาสตร์ การท่องเที่ยว ประชาสัมพันธ์ วัฒนธรรม สถาปัตยกรรมของจังหวัดปราจีนบุรี จำนวน 9 ท่าน

นำผลงานตัวอย่างการออกแบบเลขศิลป์สิ่งแวดล้อมของจังหวัดปราจีนบุรีที่ออกแบบเสร็จแล้ว ไปประเมินผลกับผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 ท่าน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สามารถแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 6 ส่วน ดังนี้

1. การวิเคราะห์หาเอกลักษณ์ของจังหวัดปราจีนบุรี ในหมวดต่างๆ ทั้ง 9 หมวด
2. การวิเคราะห์หาสิ่งที่ควรนำมาเป็นตัวแทนในการประชาสัมพันธ์จังหวัด ทิศนคติและแนวทางในการออกแบบเลขนศิลป์สิ่งแวดล้อมสำหรับจังหวัดปราจีนบุรี
3. การวิเคราะห์หาอัตลักษณ์ของจังหวัดปราจีนบุรี
4. แนวทางในการออกแบบเลขนศิลป์สิ่งแวดล้อมสำหรับจังหวัดปราจีนบุรี
5. ตัวอย่างผลงานออกแบบเลขนศิลป์สิ่งแวดล้อมสำหรับจังหวัดปราจีนบุรี
6. การประเมินผลการออกแบบเลขนศิลป์สิ่งแวดล้อมสำหรับจังหวัดปราจีนบุรี

1. การวิเคราะห์หาเอกลักษณ์ของจังหวัดปราจีนบุรี ในหมวดต่างๆ ทั้ง 9 หมวด

จากการรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร และการสอบถามจากบุคคลได้จำแนกจุดเด่นและสิ่งที่น่าสนใจต่างๆ ของจังหวัดปราจีนบุรีออกเป็น 9 หมวด ดังต่อไปนี้

1.1 ภูมิศาสตร์และทรัพยากร มี 24 รายการ เช่น ป่าทุ่งโพธิ์ ป่าห้วยไคร้ ป่าน้ำตกเขาอีโต้ แควหนุมาน ป่าทาบลาน ดอกปีบ เนินพิศวง แม่น้ำปราจีนบุรี เป็นต้น

1.2 ขนบธรรมเนียมประเพณี มี 25 รายการ เช่น งานเทศกาลมาฆปุรณิมาปราจีน งานวันเกษตรปราจีนบุรี งานนมัสการหลวงพ่อดาวเรือง สัปดาห์ล่องแก่งหินเพิง งานเฉลิมฉลองลายพระหัตถ์ ประเพณีการแห่ปราสาทดอกผึ้ง เป็นต้น

1.3 วิถีชีวิต ภูมิปัญญา และอาหารการกิน มี 32 รายการ เช่น การทำนา การปลูกผัก แพทย์แผนไทย การปลูกผักกระเฉดชะลูดน้ำ การทอเสื่อกก การทำไม้กวาดดอกหญ้า เป็นต้น

1.4 สถานที่ท่องเที่ยว มี 22 รายการ เช่น อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ อุทยานแห่งชาติทับลาน ดาซดา สวนพันธุ์ไม้ปราจีนบุรี วนอุทยานเขาอีโต้ เป็นต้น

1.5 สิ่งศักดิ์สิทธิ์ มี 21 รายการ เช่น ต้นพระศรีมหาโพธิ์ รอยพระพุทธรูปบาทคู่ ศาลเจ้าแม่ทับทิม ศาลเจ้าพ่อพระปรัง ศาลเจ้าพ่อสำออง อนุสาวรีย์หลวงมลายูบรจักร เป็นต้น

1.6 สถาปัตยกรรม มี 20 รายการ เช่น ตึกเจ้าพระยาอภัยภูเบศร ศาลากลางหลังใหม่ กลุ่มสถาปัตยกรรมวัดแก้วพิจิตร

1.7 ประติมากรรม มี 25 รายการ เช่น พระวิษณุจตุรमुख ธรรมจักร เศียรนาคสำริด พระพุทธรูปนาคปรก ศิวลึงค์ เทวรูปพระคเณศ จารึกเนินสระบัว เป็นต้น

1.8 ดนตรีนาฏศิลป์ การละเล่น ภาษาและวรรณกรรม มี 23 รายการ เช่น พิณ-แคนประยุกต์ ระบำพื้นบ้านบางแตน ระบำบรรพปราจีน เพลงร้องเล่น เพลงล้อ เป็นต้น

1.9 หัตถกรรม งานฝีมือ และของดีประจำจังหวัด มี 28 รายการ เช่น ชาข้าวกล้อง หน่อไม้ไผ่ตงกระทอน ขนุน เงาะ ขนมหิมาขรรค์ เป็นต้น

ผลการวิเคราะห์จากแบบสอบถามรายการที่ถูกเลือกมากที่สุดอันดับที่ 1 และอันดับที่ 2 ที่แสดงถึงจุดเด่นหรือเอกลักษณ์ของจังหวัดปราจีนบุรีในแต่ละหมวด ตามตารางที่ 1 คือ

ตารางที่ 1 แสดงรายการที่ถูกเลือกมากที่สุดเป็นอันดับที่ 1 และ 2 ของแต่ละหมวด

หมวด	อันดับที่	รายการ	จำนวนครั้งที่ถูกเลือก
ภูมิศาสตร์และทรัพยากร	1	แม่น้ำปราจีนบุรี	47
	2	ป่าทับลาน	36
ขนบธรรมเนียมประเพณี	1	งานเทศกาลมาฆปุรณิมีศรีปราจีน	81
	2	งานนมัสการต้นพระศรีมหาโพธิ์และบุญบังไฟ	43
วิถีชีวิต ภูมิปัญญา และอาหารการกิน	1	สมุนไพรโรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร	49
	2	การทำนา	39
สถานที่ท่องเที่ยว	1	อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่	70
	2	แก่งหินเพิง	37
สิ่งศักดิ์สิทธิ์	1	รอยพระพุทธรูปาคู่	48
	2	ต้นพระศรีมหาโพธิ์	47
สถาปัตยกรรม	1	ตึกเจ้าพระยาอภัยภูเบศร	91
	2	กลุ่มสถาปัตยกรรมวัดแก้วพิจิตร	54
ประติมากรรม	1	พระพุทธรูปแสดงธรรม (หลวงพ่อดาวดี)	41
	2	พระพุทธรูปอภัยทาน (หลวงพ่อดำรงศักดิ์)	21
ดนตรี นาฏศิลป์ การละเล่น ภาษาและวรรณกรรม	1	ภาษาไทยพน	37
	2	พื้น-แคนประยุกต์	33
หัตถกรรม งานฝีมือ และของดีประจำจังหวัด	1	หน่อไม้ไผ่ตง	37
	2	ไม้กวาดดอกหญ้า บ้านโง้ง	33

2. การวิเคราะห์หาสิ่งที่ควรนำมาเป็นตัวแทนในการประชาสัมพันธ์จังหวัด ทศนคติและแนวทางในการออกแบบเลนศิลป์สิ่งแวดล้อมสำหรับจังหวัดปราจีนบุรี

นำรายการที่ถูกเลือกมากที่สุดเป็นอันดับที่ 1 และอันดับที่ 2 ของแต่ละหมวดในแบบสอบถาม มาใช้ในแบบสัมภาษณ์ เพื่อสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญผู้เชี่ยวชาญถึงสิ่งที่ควรนำมาเป็นตัวแทนในการประชาสัมพันธ์จังหวัดปราจีนบุรี และทศนคติและแนวทางในการออกแบบเลนศิลป์สิ่งแวดล้อมสำหรับจังหวัดปราจีนบุรี

2.1 การวิเคราะห์ผลเกี่ยวกับสิ่งที่จะนำมาประชาสัมพันธ์จังหวัดปราจีนบุรีจัดลำดับรายการต่างๆ ที่ถูกเลือกโดยผู้เชี่ยวชาญ จากรายการที่มากที่สุดไปน้อยที่สุด (จาก 18 รายการ ในแบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ) ดังนี้ อันดับที่ 1 ตึกเจ้าพระยาอภัยภูเบศร 8 คะแนน, อันดับที่ 2 ต้นพระศรีมหาโพธิ์ 7 คะแนน, อันดับที่ 3 หน่อไม้ไผ่ตง 6 คะแนน, อันดับที่ 4 ป่าทับลาน งานเทศกาลมาฆปุรณิมีศรีปราจีน สมุนไพรโรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ แก่งหินเพิง และกลุ่มสถาปัตยกรรมวัดแก้วพิจิตร 5 คะแนน, อันดับที่ 5 รอยพระพุทธรูปาคู่ 4 คะแนน, อันดับที่ 6 แม่น้ำปราจีนบุรี งานนมัสการต้นพระศรีมหาโพธิ์และบุญบังไฟ พระพุทธรูปแสดงธรรม (หลวงพ่อดาวดี) และพระพุทธรูปอภัยทาน (หลวงพ่อดำรงศักดิ์) 3 คะแนน อันดับที่ 7 ไม้กวาดดอกหญ้า บ้านโง้ง 2 คะแนน อันดับที่ 8 การทำนา ภาษาไทยพน และพื้น-แคนประยุกต์ 1 คะแนน

2.2 เกี่ยวกับเลนศิลป์สิ่งแวดล้อมที่ใช้อยู่ในปัจจุบันสามารถถ่ายทอดเอกลักษณ์ของจังหวัดปราจีนบุรีได้ดีหรือไม่อย่างไร ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่า เลนศิลป์สิ่งแวดล้อมที่ใช้อยู่ในปัจจุบันไม่สามารถถ่ายทอดเอกลักษณ์ของจังหวัดปราจีนบุรีได้เลย

2.3 เกี่ยวกับเลนศิลป์สิ่งแวดล้อมที่ใช้อยู่ในปัจจุบันควรปรับปรุงในด้านใดบ้าง เพื่อให้ทำให้นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในจังหวัดปราจีนบุรีจดจำและเกิดความประทับใจ ได้ผลสรุปว่า ควรออกแบบให้มีความเป็นเอกภาพหาเอกลักษณ์ที่ชัดเจนแล้วออกแบบให้เหมือนกันทั้งระบบ และยังมีความเห็นอื่นๆ เช่นต้องมีความละเอียดง่ายต่อการใช้งาน ควรมีสัญลักษณ์ QR Code เพื่อให้ผู้ใช้ Tablet และ Smartphone สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ ตราสัญลักษณ์ประจำจังหวัดควรติดบนเลนศิลป์สิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดการจดจำ

3. การวิเคราะห์หาอัตลักษณ์ของจังหวัดปราจีนบุรี

การวิเคราะห์หาอัตลักษณ์ของจังหวัดปราจีนบุรีได้มาจากแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างจำนวน 99 คน และแบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ที่มีความรู้เกี่ยวกับจังหวัดปราจีนบุรี 9 ท่าน โดยการนำรายการในแต่ละหมวดที่ถูกเลือกให้เป็นสิ่งที่แสดงถึงจุดเด่นหรือเอกลักษณ์ของจังหวัดปราจีนบุรีที่ถูกเลือกมากที่สุดอันดับที่ 1 และ 2 ในแต่ละหมวดทั้งหมด 9 หมวด รวม 18 รายการ นำมาให้ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้เกี่ยวกับจังหวัดปราจีนบุรี 9 ท่าน ทำการเลือก (โดยสามารถเลือกได้หลายรายการ) ผลที่ได้คืออันดับหนึ่ง ได้แก่ 1. ดึกเจ้าพระยาอภัยภูเบศร

4. แนวทางในการออกแบบเลนศิลป์สิ่งแวดล้อมสำหรับจังหวัดปราจีนบุรี

หลังจากเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 99 คน และสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 ท่าน จึงนำข้อมูลที่ได้มาใช้เป็นแนวทางในการออกแบบ ดังนี้

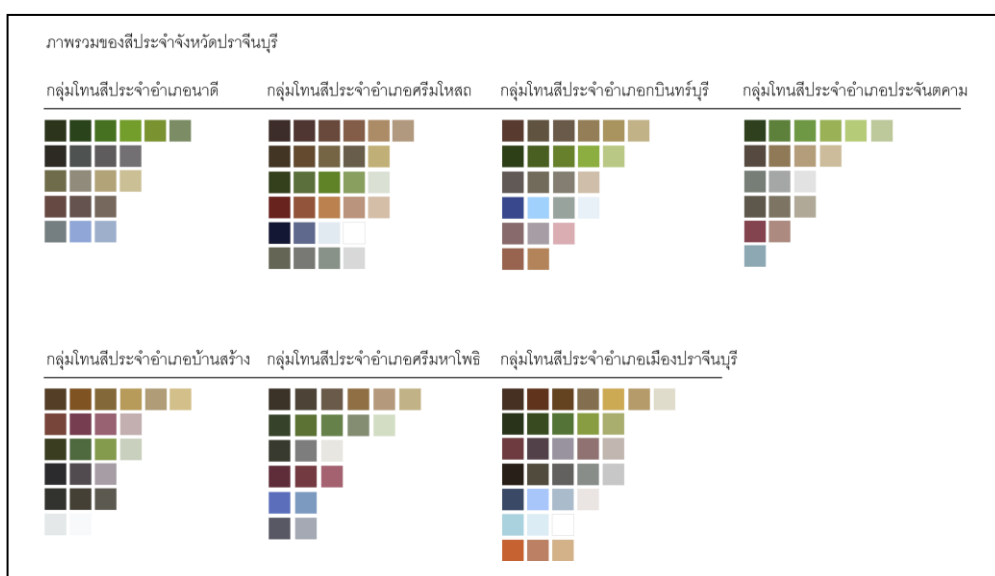
4.1 ความเป็นเอกภาพใช้รูปแบบสถาปัตยกรรมของดึกเจ้าพระยาอภัยภูเบศร เป็นองค์ประกอบในการออกแบบ แล้วทำการออกแบบให้มีความเป็นเอกภาพเหมือนกันทั้งระบบ

4.2 รูปร่าง รูปทรง ใช้รูปร่าง ใช้รูปทรงของสถาปัตยกรรมของดึกเจ้าพระยาอภัยภูเบศร มาผสมผสานในการออกแบบเลนศิลป์สิ่งแวดล้อมสำหรับจังหวัดปราจีนบุรี

4.3 วัสดุในการออกแบบเลนศิลป์สิ่งแวดล้อมสำหรับจังหวัดปราจีนบุรีในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกใช้วัสดุที่มีความเหมาะสมต่อการออกแบบเลนศิลป์สิ่งแวดล้อม ได้แก่ คอนกรีต โลหะ ไฟเบอร์กลาส ซึ่งมีความแข็งแรงทนทาน

4.4 ตัวอักษร ใช้ตัวอักษรคล้ายตัวอักษรสมัยทวารวดีในการออกแบบเลนศิลป์สิ่งแวดล้อมสำหรับจังหวัดปราจีนบุรีนี้ คือตัวอักษรชื่อ BLK Pohchang เป็นหัวเรื่องและตัวอักษรชื่อ TH Niramit AS เป็นข้อความ

4.5 สี สีที่ใช้ในงานออกแบบเลนศิลป์สิ่งแวดล้อม ในการหาค่าสีของจังหวัดปราจีนบุรี ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการ คือ การนำภาพที่เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละอำเภอที่อยู่ในจังหวัดปราจีนบุรี มาทำการเบลอรูปภาพเพื่อหาค่าสี ได้ผลดังนี้

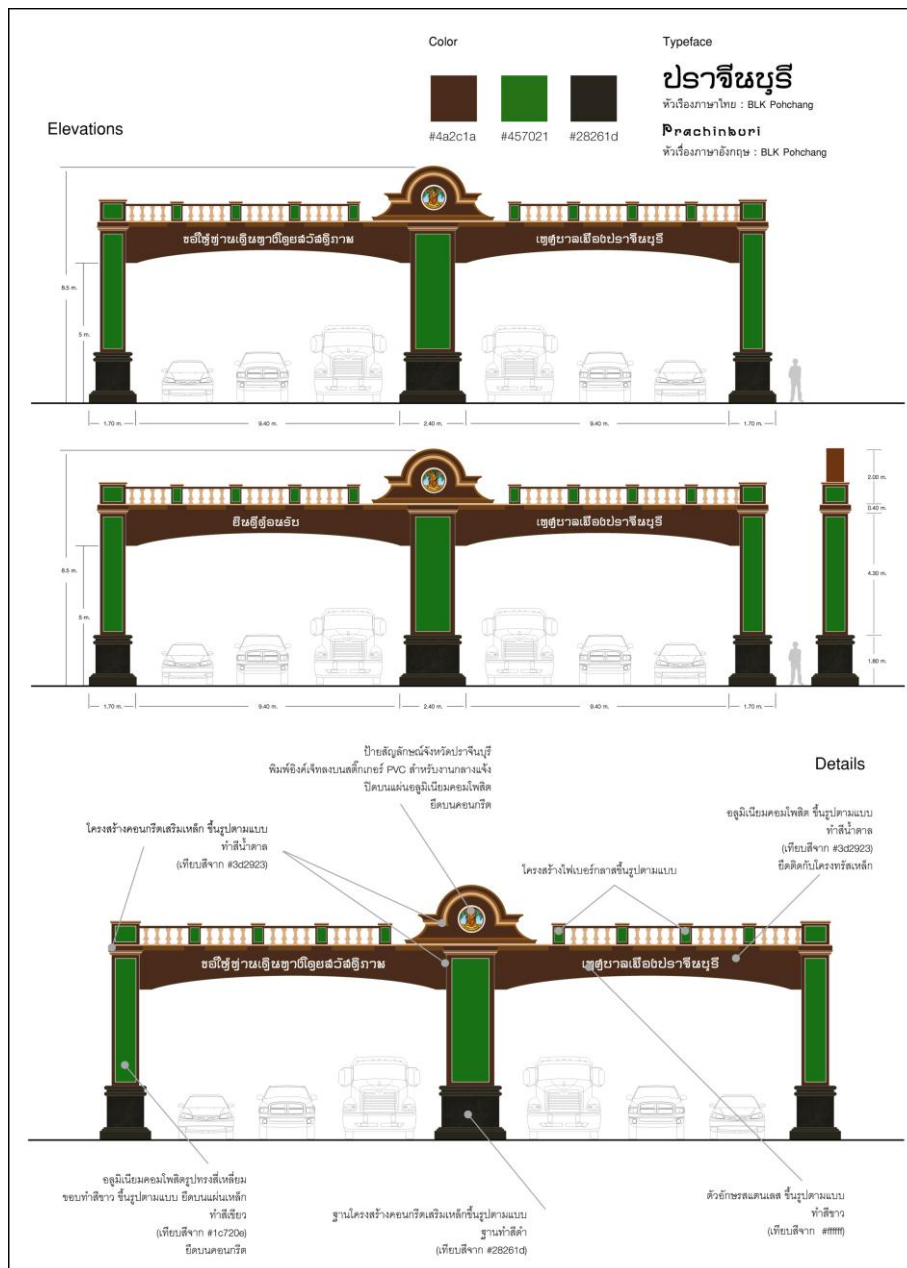

ภาพที่ 1 ภาพรวมของสีประจำจังหวัดปราจีนบุรี ปี 2556 พัฒนาโดย นายธำปกรณ์ สีทอง

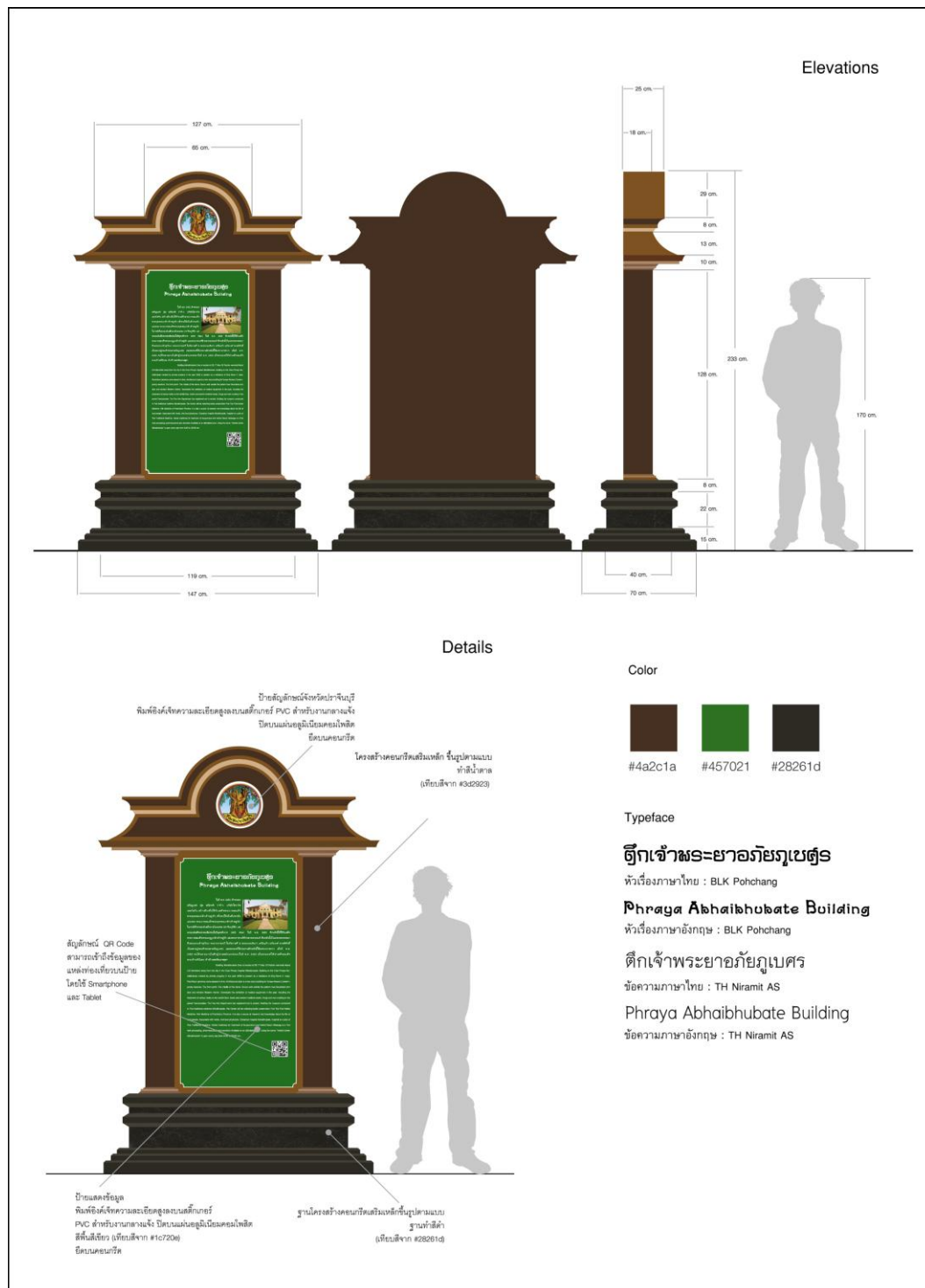

ภาพที่ 2 สีหลักที่ใช้ในงานออกแบบเลขนศิลป์สิ่งแวดล้อมสำหรับจังหวัดปราจีนบุรี ปี 2556 พัฒนาโดย นาย ฐาปนกรณ์ สีทอง

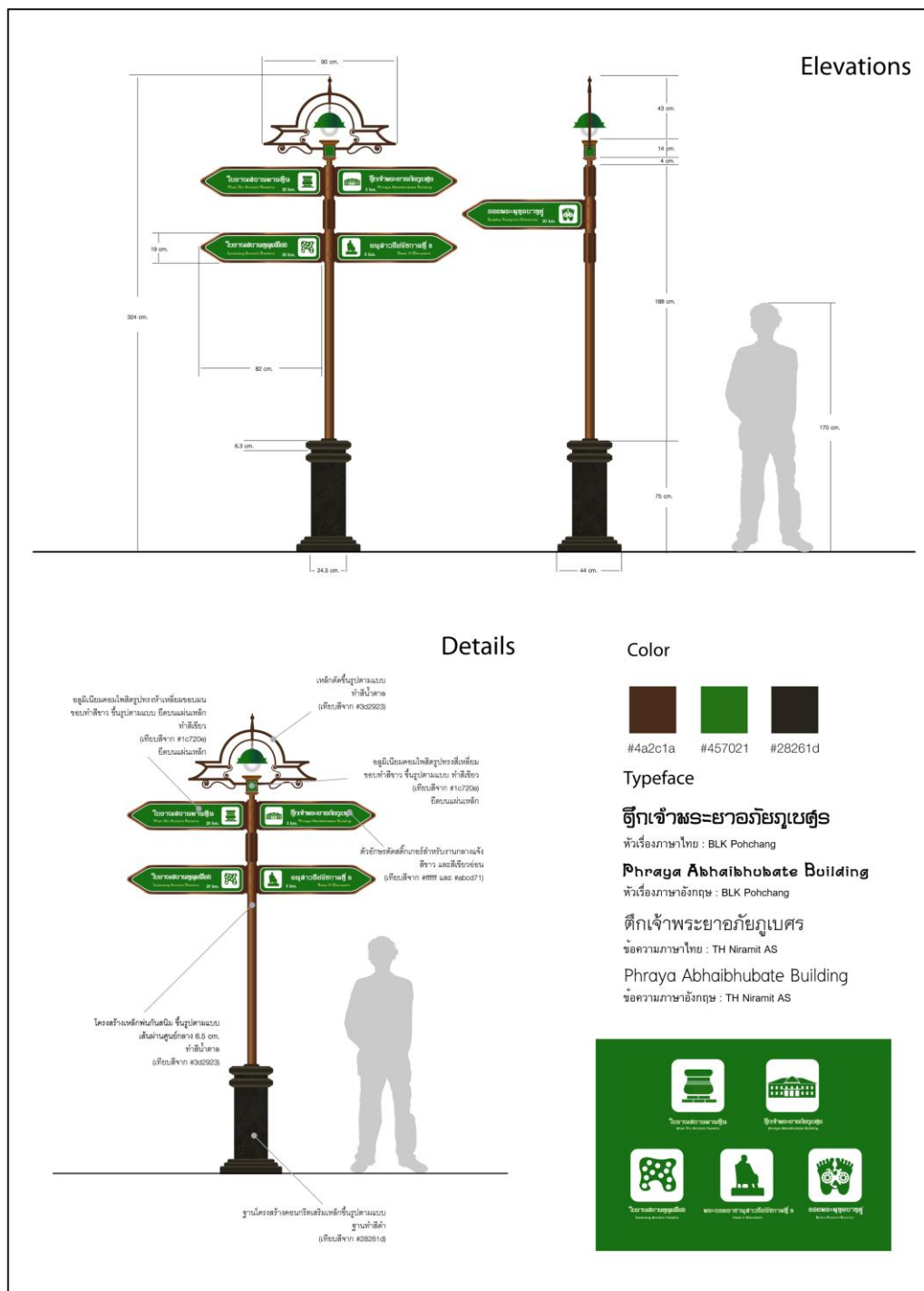
5. ตัวอย่างผลงานออกแบบเลขนศิลป์สิ่งแวดล้อมสำหรับจังหวัดปราจีนบุรี

ภาพที่ 3 ผลงานการออกแบบขั้วประตูเมือง (Gateway) ปี 2556 พัฒนาโดย นาย ฐาปนกรณ์ สีทอง

ภาพที่ 4 ผลงานการออกแบบป้ายแสดงสถานที่ข้อมูลสถานที่ (Information Sign) ปี 2556 พัฒนาโดย
นายฐาปกรณ์ สีทอง

ภาพที่ 5 ผลงานการออกแบบป้ายแสดงทิศทาง (Direction Sign) ปี 2556 พัฒนาโดย นายสุภากรณ์ สีทอง

6. ประเมินผลการออกแบบตัวอย่างเลขนศิลป์สิ่งแวดล้อมสำหรับจังหวัดปราจีนบุรี โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 ท่าน

จากที่ได้ทำการออกแบบเลขนศิลป์สิ่งแวดล้อมสำหรับจังหวัดปราจีนบุรี โดยใช้ข้อมูลจากการเก็บกลุ่มตัวอย่าง และผู้เชี่ยวชาญ เป็นแนวทางในการออกแบบ จึงได้นำมาประเมินผลกับผู้เชี่ยวชาญในประเด็นต่างๆ ได้แก่ ด้านความสวยงาม โดดเด่น น่าสนใจ ด้านการสื่อความหมาย ด้านความสะดวกในการใช้งาน ด้านวัสดุ ด้านสะท้อนอัตลักษณ์ของจังหวัด ซึ่งผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นดังนี้

6.1 ชும்ประตูเมือง (Gateway)

6.1.1 ด้านความสวยงาม โดดเด่น น่าสนใจ ผู้เชี่ยวชาญ มีความคิดเห็นว่า สวยงามโดดเด่น น่าสนใจดีไม่เหมือนประตูเมืองทั่วไปดูใหญ่โตมีความเป็นเอกลักษณ์

6.1.2 ด้านการสื่อความหมาย ผู้เชี่ยวชาญ มีความคิดเห็นว่า สื่อความหมายได้ชัดเจนดี โดยการใช้รูปร่าง รูปทรงของตึกเจ้าพระยาอภัยภูเบศรมาออกแบบดูยิ่งใหญ่ ดูลงตัว และสื่อให้เห็นว่าจังหวัดปราจีนบุรีเป็นเมืองโบราณที่มีอารยธรรมที่มีความเจริญมาแต่โบราณ

6.1.3 ด้านความสะดวกในการใช้งาน ผู้เชี่ยวชาญ มีความคิดเห็นว่า อ่านง่ายมองเห็นได้ชัดเจนดีจากระยะไกล ตัวหนังสือชัดเจน สะดวกใช้งานกับผู้ที่ขับรถสัญจรไปมา ออกแบบได้เหมาะสมกับความสูงของคน

6.1.4 ด้านวัสดุ ผู้เชี่ยวชาญ มีความคิดเห็นว่า แข็งแรง ทนทานดี ทั้งตัวฐาน และโครงสร้าง ทนแดด ทนฝน วัสดุหาง่ายในการก่อสร้าง แต่อาจศึกษาเพิ่มเติม เลือกใช้วัสดุที่สามารถนำมาทดแทนกันได้ เมื่อมีการซ่อมแซมก็สามารถซ่อมแซมได้โดยง่ายไม่เปลืองงบประมาณ อาจลดต้นทุนด้วยการเปลี่ยนวัสดุจากอลูมิเนียมเป็นวัสดุอื่นที่ถูกลง

6.1.5 ด้านสะท้อนอัตลักษณ์ของจังหวัดปราจีนบุรี ผู้เชี่ยวชาญ มีความคิดเห็นว่า สะท้อนอัตลักษณ์ได้ โดยการใช้สถาปัตยกรรมของตึกเจ้าพระยาอภัยภูเบศรที่โดดเด่นของจังหวัดมาออกแบบ สะท้อนถึงความสง่างามและผสมผสานตัวอักษรทวารวดี ซึ่งเป็นอารยธรรมที่มีอยู่แต่เดิมในจังหวัดปราจีนบุรี

6.2 ป้ายแสดงข้อมูลสถานที่ (Information Sign)

6.2.1 ด้านความสวยงาม โดดเด่น น่าสนใจ ผู้เชี่ยวชาญ มีความคิดเห็นว่า มีความสวยงามโดดเด่นดูน่าประทับใจนำมาใช้กับสถานที่ต่างๆ ได้เป็นอย่างดี

6.2.2 ด้านการสื่อความหมาย ผู้เชี่ยวชาญ มีความคิดเห็นว่า สื่อความหมายได้ชัดเจนดี เข้าใจง่าย ตรงประเด็น โดยการใช้ตึกเจ้าพระยาอภัยภูเบศรมาออกแบบ แต่การนำมาใช้งานต้องดูถึงความเหมาะสมต่อสถานที่เป็นแห่งๆ ไป

6.2.3 ด้านความสะดวกในการใช้งาน ผู้เชี่ยวชาญ มีความคิดเห็นว่า สะดวก ใช้งานมองเห็นได้ชัดเจนการจัดวางตัวอักษรอ่านง่าย เมื่อเทียบกับสเกลคนกำลังดี สีตัวอักษรตัดกับสีพื้นได้ดี แต่ต้องดูเรื่องตัวอักษรที่ใช้บนป้ายว่ามีขนาดใหญ่เพียงพอหรือไม่ ใช้ได้ดีในทุกสถานที่

6.2.4 ด้านวัสดุ ผู้เชี่ยวชาญ มีความคิดเห็นว่า วัสดุดูแข็งแรงทนทานดี แต่ไม่แน่ใจเรื่องสติกเกอร์ที่ใช้บนป้ายจะมีความคงทนหรือเปล่านั้นหาวัสดุอื่นที่มีความคงทนมาทดแทนได้

6.2.5 ด้านสะท้อนอัตลักษณ์ของจังหวัดปราจีนบุรี ผู้เชี่ยวชาญ มีความคิดเห็นว่า สะท้อนอัตลักษณ์ได้ชัดเจนดีมองภาพรวมของงานออกแบบมีกลิ่นอายความเป็นจังหวัดปราจีนบุรี โดยการใช้องค์ประกอบของตึกเจ้าพระยาอภัยภูเบศรมาออกแบบเป็นรูปแบบที่เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น

6.3 ป้ายบอกทิศทาง (Direction Sign)

6.3.1 ด้านความสวยงาม โดดเด่น น่าสนใจ ผู้เชี่ยวชาญ มีความคิดเห็นว่า มีความสวยงาม โดดเด่น น่าสนใจดีให้ความรู้สึกแก่เหมาะสมกับจังหวัดปราจีนบุรีสิ่งที่น่านำมาใช้จริง

6.3.2 ด้านการสื่อความหมาย ผู้เชี่ยวชาญ มีความคิดเห็นว่า สื่อความหมายได้ชัดเจนดี ดึง องค์ประกอบของตึกเจ้าพระยาอภัยภูเบศรมาใช้ได้เป็นอย่างดีลวดทอนรูปร่างรูปทรงได้ดี

6.3.3 ด้านความสะดวกในการใช้งาน ผู้เชี่ยวชาญ มีความคิดเห็นว่า สะดวกดี อักษรชัดเจน มองเห็นได้ง่าย อ่านง่าย อยู่ในระดับที่มองเห็นง่าย เมื่อเทียบกับสเกลคนมีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้ติดตั้ง สำหรับบอกทิศทางที่จะไปยังสถานที่ต่างๆ ได้เป็นอย่างดี แต่ป้ายบอกทิศทางควรบอกทุกทิศทางเป็นกากบาท เพื่อทำให้เกิดประโยชน์และทำให้น่าสนใจมากขึ้น

6.3.4 ด้านวัสดุ ผู้เชี่ยวชาญ มีความคิดเห็นว่าวัสดุคงทนดีเหมาะสมที่มีความสวยงามมั่นคง แต่ควรดูเรื่องการก่อสร้างให้แน่นอนหาไม่สามารถเคลื่อนย้ายได้ เพื่อป้องกันการขโมยเรื่องสติ๊กเกอร์บนป้ายไม่ แน่ใจว่าทนทานหรือไม่อาจหาวัสดุอื่นมาทดแทน

6.3.5 ด้านสะท้อนอัตลักษณ์ของจังหวัดปราจีนบุรี ผู้เชี่ยวชาญ มีความคิดเห็นว่า สามารถ สะท้อนอัตลักษณ์ได้เป็นการถ่ายทอดการออกแบบ โดยใช้ตึกเจ้าพระยาอภัยภูเบศรมาใช้ดูเป็นเอกลักษณ์ของ จังหวัดปราจีนบุรี โดยใช้รูปร่างผสมกับสี

6.4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวอักษร (Letter) ที่ใช้งานออกแบบเลขนศิลป์สิ่งแวดล้อม สำหรับจังหวัดปราจีนบุรี

ผู้เชี่ยวชาญ มีความคิดเห็นว่า ฟอนต์ Blk Porchang หัวเรื่องมีความสวยงาม โบราณเก่าแก่ ชัดเจนสะอาดตา สื่อถึงจังหวัดปราจีนบุรี ตัวอักษรเหมือนตัวอักษรสมัยทวารวดีเข้ากับอัตลักษณ์ของจังหวัด ปราจีนบุรีที่เป็นเมืองโบราณมาแต่สมัยโบราณ ฟอนต์ TH Niramit AS ข้อความอ่านง่าย อ่านได้ไม่ลำบาก

6.5 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสี (Color) ที่ใช้งานออกแบบเลขนศิลป์สิ่งแวดล้อมสำหรับ จังหวัดปราจีนบุรี

ผู้เชี่ยวชาญ มีความคิดเห็นว่า สีที่ใช้สื่อถึงจังหวัดปราจีนบุรีได้เป็นอย่างดี เหมาะสม สีนํ้าตาลดู โบราณเป็นเมืองเก่า ศิลาลง สีเขียวสื่อถึงธรรมชาติความเป็นเมืองแห่งผลไม้และเมืองสีเขียว อาจใส่สีทองและสี เหลืองสีแดงลงไปด้วยเพราะเป็นสีประจำจังหวัด

6.6 ภาพรวมของการออกแบบเลขนศิลป์สิ่งแวดล้อมสำหรับจังหวัดปราจีนบุรี

ผู้เชี่ยวชาญ มีความคิดเห็นว่า ภาพรวมที่ออกแบบมานั้น สามารถนำไปใช้งานได้จริง เป็นงาน ออกแบบที่มีคุณภาพเป็นสิ่งที่จะมีเลขนศิลป์สิ่งแวดล้อมที่มีลักษณะเฉพาะของจังหวัดปราจีนบุรี สื่อถึงอัต ลักษณ์ของจังหวัดปราจีนบุรี เป็นสื่อที่ใช้ประชาสัมพันธ์จังหวัดได้ในระดับหนึ่ง ควรจะมีการประชาสัมพันธ์ให้คน ทุกคนสามารถรับรู้และเข้าใจในสิ่งที่ออกแบบ เพราะคนในพื้นที่จะรู้ว่าเป็นสิ่งใด แต่คนที่อยู่นอกพื้นที่หรือ นักท่องเที่ยวอาจจะไม่ทราบว่าคืออะไร การออกแบบมานี้เป็นการนำสถาปัตยกรรมของตึกเจ้าพระยามาเป็น องค์ประกอบหลักในการออกแบบเลขนศิลป์สิ่งแวดล้อม แต่จะเป็นการดีถ้าผสมผสานต้นพระศรีมหาโพธิ์ ซึ่งเป็น สัญลักษณ์ของจังหวัดปราจีนบุรี (ตราจังหวัด) เข้าไปในงานออกแบบด้วย จะทำให้เกิดอัตลักษณ์ที่ชัดเจนมากขึ้น การออกแบบส่วนใหญ่สะท้อนอัตลักษณ์ของจังหวัดที่เป็นเมืองเก่าแก่หรือโบราณสถานได้ แต่ภายในจังหวัด

ปราจีนบุรี ยังมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ซึ่งอาจจะไม่เหมาะสมต่อสถานที่ อย่างไรก็ตามภาพรวมของการออกแบบดูแล้วมีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้งานได้จริง

6.7 สรุปสิ่งที่ควรปรับปรุง การออกแบบเลขนศิลป์สิ่งแวดล้อมสำหรับจังหวัดปราจีนบุรี มีดังนี้

6.7.1 ควรนำต้นพระศรีมหาโพธิ์มาผสมผสาน กับองค์ประกอบหลัก คือ ตึกเจ้าพระยาอภัยภูเบศร เพื่อให้เกิดอัตลักษณ์ที่ชัดเจนมากขึ้น

6.7.2 วัสดุที่ใช้ควรใช้วัสดุที่ไม่เป็นที่ต้องตาต้องใจ เพื่อป้องกันการโจรกรรม เช่น อลูมิเนียม ควรหาวัสดุอื่นมาทดแทน และสติกเกอร์และการพิมพ์อิงค์เจ็ท น่าจะเป็นวัสดุที่ไม่คงทนถาวร อาจจะหาวัสดุหรือวิธีการผลิตที่มีความคงทนมากกว่า

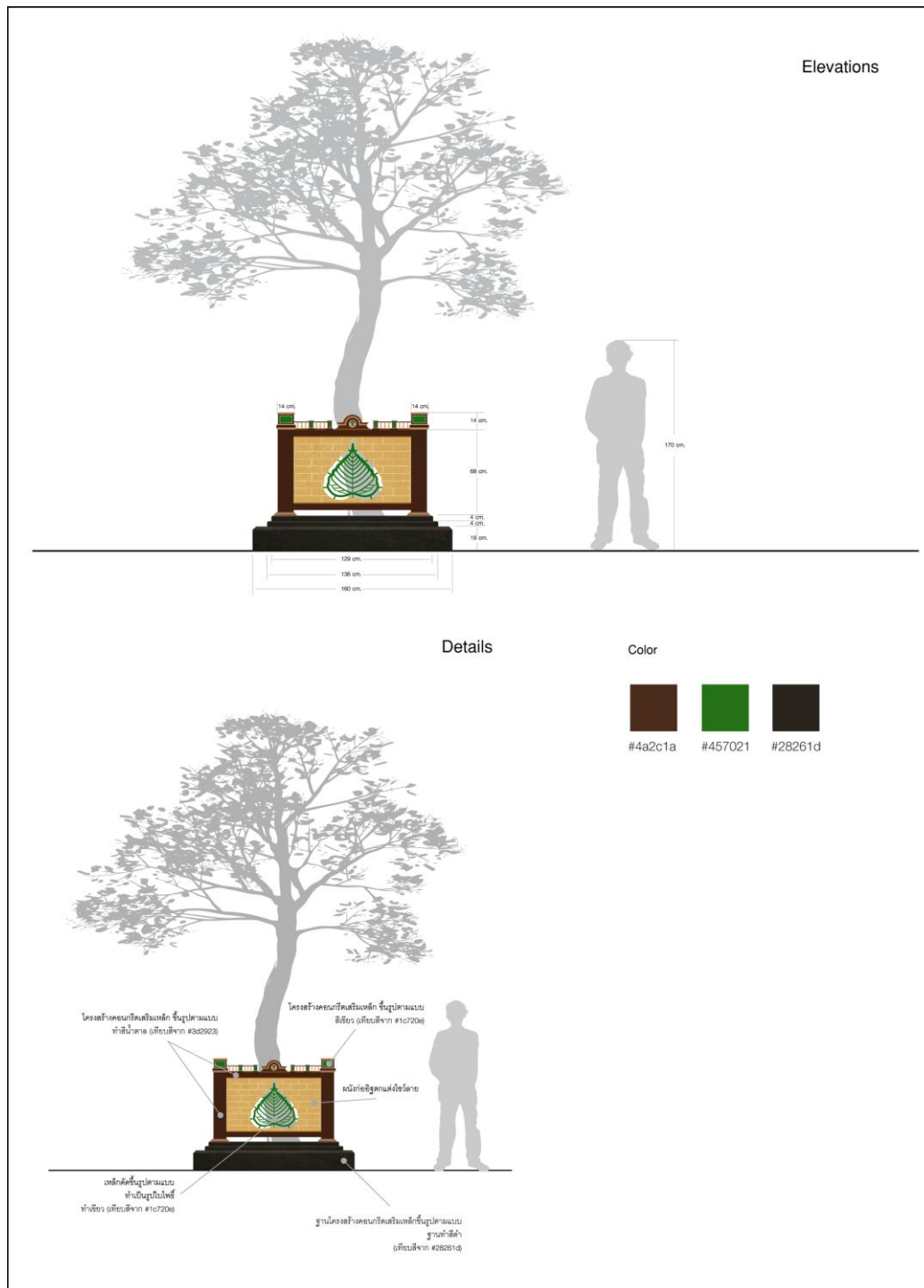
6.7.3 สำหรับป้ายที่แสดงข้อมูล ควรมีการติดตั้งระบบไฟ เพื่ออำนวยความสะดวกในเวลาากลางคืน

6.7.4 สติกเกอร์ที่ใช้บนป้ายควรเป็นสติกเกอร์สะท้อนแสงเพื่อสามารถใช้ในเวลาากลางคืนได้

6.7.5 สัญลักษณ์บนป้ายที่ใช้ตามสถานที่ท่องเที่ยว ควรเป็นสัญลักษณ์ที่เป็นสากลเข้าใจได้ง่าย

6.8 ออกแบบเลขนศิลป์สิ่งแวดล้อมเพิ่มเติมหลังจากนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญได้ประเมินผล

หลังจากที่ผู้วิจัยได้ทำการออกแบบตัวอย่างเลขนศิลป์สิ่งแวดล้อมสำหรับจังหวัดปราจีนบุรีแล้วก็ได้นำไปประเมินผลกับผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้ทราบถึงสิ่งที่ควรนำมาปรับปรุงเลขนศิลป์สิ่งแวดล้อมสำหรับจังหวัดปราจีนบุรี ผู้วิจัยจึงได้ทำการออกแบบเลขนศิลป์เพิ่มเติม เพื่อให้เป็นทางเลือกในการออกแบบต่อไป มีแนวทางในการออกแบบดังนี้ จากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญแนะนำว่า ให้นำตึกเจ้าพระยาอภัยภูเบศรมาผสมผสานกับต้นพระศรีมหาโพธิ์ ในงานออกแบบเลขนศิลป์สิ่งแวดล้อมสำหรับจังหวัดปราจีนบุรี จะทำให้เกิดอัตลักษณ์ที่ชัดเจนมากขึ้น แนวทางในการออกแบบ คือ การนำสถาปัตยกรรมของตึกเจ้าพระยาอภัยภูเบศร (อันดับ 1) มาเป็นองค์ประกอบหลัก มาผสมผสานกับ ต้นพระศรีมหาโพธิ์ (อันดับ 2) ตัวอย่างผลงานออกแบบเพิ่มเติม คือ กระถางต้นไม้

ภาพที่ 6 ผลงานการออกแบบกระถางต้นไม้ (Planter)

สรุปอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

1. สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยสามารถสรุปเป็นประเด็นต่างๆ ได้ดังนี้

1.1 เอกลักษณะในด้านต่างๆ ของจังหวัดปราจีนบุรี

ด้านภูมิศาสตร์และทรัพยากร คือ แม่น้ำปราจีนบุรี และป่าหีบลาน ด้านขนบธรรมเนียม ประเพณี คือ งานมาฆปุรณมีศรีปราจีน และงานนมัสการต้นพระศรีมหาโพธิ์ และบุญบั้งไฟ ด้านวิถีชีวิตภูมิปัญญา และอาหารการกิน คือสมุนไพร โรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูเบศร และการทำนา ด้านสถานที่ท่องเที่ยว คือ อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ และแก่งหินเพิง ด้านสิ่งศักดิ์สิทธิ์ คือ รอยพระพุทธรูปบาทคู่ และต้นพระศรีมหาโพธิ์ ด้านสถาปัตยกรรม คือ ตึกเจ้าพระยาอภัยภูเบศร และกลุ่มสถาปัตยกรรม วัดแก้วพิจิตร ด้านประติมากรรม คือ พระพุทธรูปแสดงธรรม (หลวงพ่อดาวเรือง) และพระพุทธรูปอภัยทาน (หลวงพ่อดาวเรือง) ด้านดนตรีนาฏศิลป์ การละเล่นภาษา และวรรณกรรม คือ ภาษาไทยพวน และพินแคณประยงค์ ด้านหัตถกรรม งานฝีมือและของดีประจำจังหวัด คือ หน่อไม้ไผ่ตง และไม้กวาดดอกหญ้า บ้านไร่

1.2 อัตลักษณ์ของจังหวัดปราจีนบุรี

อัตลักษณ์ของจังหวัดปราจีนบุรีนั้น สามารถสื่อสารได้จากสิ่งที่เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัด ผลสรุปจากแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์พบว่า สิ่งที่เป็นเอกลักษณ์หลักที่ควรนำไปประชาสัมพันธ์จังหวัด ปราจีนบุรี คือ ตึกเจ้าพระยาอภัยภูเบศร (อันดับที่ 1) เป็นองค์ประกอบหลักที่สื่อถึงอัตลักษณ์ที่ชัดเจนที่สุด หลังจากนำผลงานการออกแบบเลขนาฬิกาสีสิ่งแวดลอมไปประเมินผลกับผู้เชี่ยวชาญ ผู้เชี่ยวชาญแนะนำว่า ให้นำ ต้นพระศรีมหาโพธิ์ (อันดับที่ 2) มาผสมผสานในงานออกแบบเลขนาฬิกาสีสิ่งแวดลอมสำหรับจังหวัดปราจีนบุรีด้วย จะทำให้เกิดอัตลักษณ์ที่ชัดเจนมากขึ้น

1.3 แนวทางในการออกแบบเลขนาฬิกาสีสิ่งแวดลอมสำหรับจังหวัดปราจีนบุรี

1.3.1 ความเป็นเอกภาพใช้รูปร่าง รูปทรงของสถาปัตยกรรมของตึกเจ้าพระยาอภัยภูเบศร เป็นองค์ประกอบหลัก และผู้เชี่ยวชาญแนะนำว่าการนำต้นพระศรีมหาโพธิ์ มาผสมผสานกันในการออกแบบเลขนาฬิกาสีสิ่งแวดลอมด้วย จะทำให้เกิดอัตลักษณ์ที่ชัดเจนมากขึ้น

1.3.2 วัสดุ ใช้วัสดุที่มีความเหมาะสมต่อการออกแบบ ได้แก่ คอนกรีต โลหะ ไฟเบอร์กลาส ซึ่งมีความแข็งแรงทนทาน

1.3.3 ตัวอักษรใช้ตัวอักษร 2 ประเภท ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ได้แก่ BLK Pohchang เป็นหัวเรื่องและตัวอักษรชื่อ TH Niramit AS เป็นข้อความ

1.3.4 สีในการออกแบบใช้สีหลัก ได้แก่ สีน้ำตาล (#4a2c1a) สีเขียว (#457021) สีดำ (#28261d)

2. อภิปรายผล

จากการนำตัวอย่างผลงานการออกแบบเลขนาฬิกาสีสิ่งแวดลอม สำหรับจังหวัดปราจีนบุรีไปประเมินผลกับผู้เชี่ยวชาญ ที่มีความรู้เกี่ยวกับจังหวัดปราจีนบุรี โดยการใช้ตึกเจ้าพระยาอภัยภูเบศร (อันดับที่ 1) เป็นองค์ประกอบหลักในการออกแบบเลขนาฬิกาสีสิ่งแวดลอม พบว่ามีทัศนคติความคิดในเรื่องความสวยงามโดดเด่น น่าสนใจไปในทิศทางเดียวกัน คือ มีความสวยงามโดดเด่น น่าสนใจดี โดดเด่นสะดุดตา เป็นสิ่งที่มีความแปลกใหม่ มีความเป็นเอกลักษณ์ดี ส่วนในเรื่องการสื่อความหมายมีความคิดเห็นว่าการสื่อความหมายได้ชัดเจนดี

เข้าใจง่าย โดยการลดทอนรูปร่าง รูปทรงของตึกเจ้าพระยาอภัยภูเบศรได้ดี ส่วนในเรื่องของความสะดวกในการใช้งานมีความคิดเห็นที่ไปในทิศทางเดียวกัน คือมีความสะดวกในการใช้งานได้มองเห็นได้อย่างชัดเจนดี ออกแบบได้เหมาะสมกับความสูงของมนุษย์ มองได้ดีในระยะไกลตัวหนังสือติดกับสีพื้นได้ดี อ่านง่าย ส่วนในเรื่องของวัสดุมีความคิดเห็นว่ วัสดุที่ใช้มีความแข็งแรงทนทานดี ทนแดด ทนฝน แต่ยังมีความคิดเห็นเพิ่มเติม อาจจะหาวัสดุที่ไม่เป็นสนิม ซึ่งเหล็กพ่นกันสนิมด้านในอาจจะขึ้นสนิมได้ หาวัสดุที่ไม่เป็นที่ยึดติดต้องใจ เพื่อป้องกันการถูกขโมยเลือกใช้วัสดุที่สามารถนำมาทดแทนกันได้เหมือนมีการซ่อมแซม ส่วนในเรื่องของการสะท้อนอัตลักษณ์ของจังหวัดปราจีนบุรี มีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่าสามารถสะท้อนอัตลักษณ์ของจังหวัดปราจีนบุรีได้เป็นอย่างดี โดยการนำสถาปัตยกรรมของตึกเจ้าพระยาอภัยภูเบศรที่โดดเด่นของจังหวัดมาใส่ในงานออกแบบและผสมผสานตัวอักษรที่มีลักษณะคล้ายตัวอักษรทวารวดี ซึ่งเป็นอารยธรรมที่มีอยู่แต่เดิมของจังหวัดปราจีนบุรีส่วนในเรื่องของตัวอักษรที่ใช้ในงานนั้น มีความคิดเห็นที่ไปในทิศทางเดียวกัน คือมีความสวยงามโบราณเก่าแก่ สะดุดตาดี เข้ากับอัตลักษณ์ของจังหวัดปราจีนบุรีได้เป็นอย่างดี ส่วนความเห็นเรื่องสีที่ใช้ในงานออกแบบนั้น มีความคิดเห็นว่สีที่ใช้ในันแสดงอัตลักษณ์ของจังหวัดปราจีนบุรีได้เป็นอย่างดี สีน้ำตาลสื่อถึงความโบราณเป็นเมืองเก่าศิลาแลง สีเขียวสื่อถึงธรรมชาติความเป็นเมืองผลไม้และเมืองสีเขียว แต่อาจใส่สีทอง และสีเหลืองสีแดงลงไปด้วยเพราะว่าเป็นสีประจำจังหวัด โดยภาพรวมของงานออกแบบเลขนศิลป์สิ่งแวดล้อมสำหรับจังหวัดปราจีนบุรี ที่ใช้ตึกเจ้าพระยาอภัยภูเบศร (อันดับที่ 1) เป็นองค์ประกอบหลักในการออกแบบนี้ มีความคิดเห็นว่สามารถนำไปใช้งานได้จริง เป็นงานออกแบบที่มีคุณภาพ เป็นสื่อที่ใช้ประชาสัมพันธ์จังหวัดปราจีนบุรี และสามารถสื่อถึงอัตลักษณ์ของจังหวัดปราจีนบุรีได้ แต่หลังจากที่นำงานออกแบบโดยใช้ตึกเจ้าพระยาอภัยภูเบศร (อันดับที่1) เป็นองค์ประกอบหลักในการออกแบบ นำไปประเมินผลกับผู้เชี่ยวชาญ โดยทางผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นและแนะนำว่า ให้นำต้นพระศรีมหาโพธิ์ (อันดับที่ 2) มาผสมผสานในงานออกแบบเลขนศิลป์สิ่งแวดล้อมสำหรับจังหวัดปราจีนบุรีด้วย จะทำให้เกิดอัตลักษณ์ที่ชัดเจนมากขึ้น และทำให้งานออกแบบเลขนศิลป์สิ่งแวดล้อมสำหรับจังหวัดปราจีนบุรี มีความน่าสนใจ และเป็นที่จดจำมากขึ้น

3. ข้อเสนอแนะ

จากการทำวิจัยฉบับนี้ ปัญหา คือ เวลาและงบประมาณที่มีข้อจำกัดในการทำวิจัย ซึ่งไม่สามารถเก็บข้อมูลได้ครอบคลุมทุกพื้นที่ในจังหวัดได้ ส่วนข้อมูลเลขนศิลป์สิ่งแวดล้อมที่ใช้อยู่ในปัจจุบันของจังหวัดปราจีนบุรีด้วยข้อจำกัดดังกล่าวนี้ จึงไม่สามารถทำได้ทั่วถึงทั้งจังหวัด ผู้วิจัยจึงได้จำกัดขอบเขตของการศึกษาเพียงพื้นที่เขตเทศบาลเมืองปราจีนบุรีเท่านั้น ซึ่งถ้าสามารถเก็บข้อมูลได้ทั่วถึงทั้งจังหวัดจะเป็นสิ่งที่ดีมากและจะทำให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนมากขึ้น

จากการทำวิจัย โดยการลงพื้นที่เก็บข้อมูล การสอบถาม การสัมภาษณ์จากผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิพูดคุยกับผู้ที่เกี่ยวข้องต่างๆ ปรากฏว่ได้รับการสนับสนุนเป็นอย่างดี เนื่องจากมีความเห็นว่การหาอัตลักษณ์ให้กับจังหวัดนั้นเป็นสิ่งที่ดีและมีประโยชน์เป็นอย่างมาก เพื่อเป็นการสร้างสิ่งที่เป็นจุดเด่นที่สำคัญให้กับจังหวัดทำให้คนในพื้นที่เองนั้นได้รู้ถึงคุณค่าในสิ่งที่มีอยู่ในพื้นที่และส่งเสริม ทำให้นักท่องเที่ยวได้เกิดการจดจำและในการออกแบบเลข นศิลป์สิ่งแวดล้อมที่สะท้อนอัตลักษณ์ของจังหวัดนั้น เป็นความคิดที่ดีหากแต่การออกแบบเลขนศิลป์สิ่งแวดล้อมเพียงอย่างเดียวคงไม่สามารถสะท้อนอัตลักษณ์หรือสร้างให้เกิดภาพลักษณ์เป็นรูปธรรมได้อย่างชัดเจนได้ หากแต่ต้องอาศัยความร่วมมือกันในทุกภาคส่วน ในจังหวัดในการร่วมกันประชาสัมพันธ์สร้างสรรค์สิ่งต่างๆ ให้สอดคล้องและสะท้อนอัตลักษณ์ของจังหวัดขึ้น ผู้วิจัยจึงมีความคิดเห็นว่

ควรมีการส่งเสริมให้แต่ละจังหวัดให้ความสำคัญของการออกแบบอัตลักษณ์องค์กร (Corporate Identity) เพื่อความเป็นหนึ่งเดียวกันทั้งจังหวัด ทำให้เกิดความเป็นอัตลักษณ์ของจังหวัดให้เกิดขึ้นมาได้

จากการได้พูดคุยและสัมภาษณ์กับผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยได้พบว่าการออกแบบเลขศิลป์สิ่งแวดล้อมสำหรับจังหวัดปราจีนบุรีนั้น นอกเหนือจากการออกแบบป้ายสัญลักษณ์ (Signage System) และเฟอร์นิเจอร์ถนน (Street Furniture) นั้น สัญลักษณ์ที่ใช้บนป้ายต่างๆ นั้นก็มีความสำคัญเช่นกัน ควรมีการศึกษาถึงการออกแบบสัญลักษณ์ให้มีจุดเด่นและมีความเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดปราจีนบุรี ซึ่งจะทำให้มีความน่าสนใจและส่งเสริมป้ายสัญลักษณ์ต่างๆ ได้เป็นอย่างดีและอีกประการหนึ่งที่มีความสำคัญ คือ การใช้งานของป้ายสัญลักษณ์ (Signage System) และเฟอร์นิเจอร์ถนน (Street Furniture) ควรมีการศึกษาหรือวิจัยถึงการออกแบบ เพื่อคนทุกคน (Universal Design) เพื่อเป็นประโยชน์กับกลุ่มคนในสังคม เพราะมีความสำคัญเป็นอย่างมาก นอกเหนือจากความสวยงามและการสื่อความหมายถึงอัตลักษณ์ของจังหวัดจะทำให้เกิดประโยชน์สูงสุดทางในการใช้งานของเลขศิลป์สิ่งแวดล้อมอีกด้วย

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

กรมศิลปากร. (2544). **วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัดปราจีนบุรี**.

กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

ทองเจือ เขียดทอง. (2542). **การออกแบบสัญลักษณ์**. กรุงเทพฯ: สิบประภา.

เอื้อเอ็นดู ดิสกุล ณ อยู่ธยา. (2543). **ระบบป้ายสัญลักษณ์**. กรุงเทพฯ: พลัสเพลส.

นิศา ชัชกุล. (2550). **อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นิคม จารุมณี. (2536). **การท่องเที่ยวและการจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2554). **คู่มือการท่องเที่ยวจังหวัดปราจีนบุรี**. กรุงเทพฯ: ออกแบบและจัดพิมพ์กองผลิตอุปกรณ์เผยแพร่ ฝ่ายบริการการตลาด.

มหาวิทยาลัยศิลปากร. (2554). **หนังสือที่ระลึกพิธีถวายผ้าพระกฐินพระราชทานพระอารามหลวงวัดแก้วพิจิตร**

ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี. กรุงเทพฯ: งานประชาสัมพันธ์ กองงานวิทยาสเขต

มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สุมิตรา ศรีวิบูลย์. (2547). **การออกแบบอัตลักษณ์ Corporate Identity**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: คอร์ฟิงชั่น.

กระทรวงวัฒนธรรม. (2548). **เนื่องในโอกาสถวายผ้าพระกฐินพระราชทาน ณ วัดบางกระบือ อำเภอ**

บ้านสร้าง จังหวัดปราจีนบุรี ปกป้องวัฒนธรรม จังหวัดปราจีนบุรี. กรุงเทพฯ : กระทรวงวัฒนธรรม.

ณรงค์ โพธิ์พานิช. (2548). **ระเบียบวิธีวิจัย**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: บริษัทไรเดอร์ เซอร์วิส จำกัด

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานนครนายก (นครนายก ปราจีนบุรี สระแก้ว). (2555). **ข้อมูลทั่วไปและ**

ข้อมูลการท่องเที่ยว. เข้าถึงเมื่อ 9 ธันวาคม. เข้าถึงได้จาก <http://www.tat8.com/>

สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดปราจีนบุรี. (2555). **ข้อมูลทั่วไปและข้อมูลการท่องเที่ยว**. เข้าถึงเมื่อ

15 ธันวาคม. เข้าถึงได้จาก <http://www.prachinburitsr.com/>

เว็บไซต์จังหวัดปราจีนบุรี. (2555). **ข้อมูลทั่วไปของจังหวัดปราจีนบุรี**. เข้าถึงเมื่อ 15 ธันวาคม. เข้าถึงได้จาก

<http://www.prachinburi.go.th/>

อำเภอต่อทคอม. (2555). ข้อมูลทั่วไปของอำเภอในจังหวัดปราจีนบุรี. เข้าถึงเมื่อ 20 ธันวาคม. เข้าถึงได้จาก

<http://www.amphoe.com/main.php>

เว็บไซต์สมุนไพรไทย. (2556). ข่าวสารสมุนไพรไทย. เข้าถึงเมื่อ 3 เมษายน. เข้าถึงได้จาก

<http://www.abhaiherb.com/news-activity/press-release/2603>

ธรรมธร ศรีสุริย์ไพศาล. (2556). "การออกแบบเลขศิลป์ที่แสดงอัตลักษณ์จังหวัดสมุทรสาคร"

วารสารวิชาการ Veridian E-Journal ปีที่ 6, ฉบับที่ 4(มกราคม-มิถุนายน) : 55-73.

องอาจ นุสือว. (2556). "การออกแบบเลขศิลป์สิ่งแวดล้อมสำหรับจังหวัดมหาสารคาม"

วารสารวิชาการ Veridian E-Journal ปีที่ 6, ฉบับที่ 4(มกราคม-มิถุนายน) : 74-98.

ภาษาต่างประเทศ

Smitschuijzen, Edo. (2007). **Signage Design Manual**. Switzerland: Lars Muller.

Uffelen, Chris van. (2010). **Street Furniture**. Deutsche: Braun Publishing AG.